

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

PISMO PREPORUKE

u vezi

posete Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture

Pritvorskom centru u Gnjilanu

Za:

- G. Abelard Tahiri, ministar
Ministarstvo pravde**

- G. Qemajl Marmullakaj, generalni sekretar
Ministarstvo pravde**

- G. Uran Ismaili, ministar
Ministarstvo zdravstva**

- G. Naim Bardiqi, generalni sekretar
Ministarstvo zdravstva**

- G. Milazim Gjocaj, direktor
Departman zdravstva u zatvorima**

- G. Nehat Thaçi, generalni direktor
Kosovska korektivna služba**

- G. Shefik Sylejmani, direktor
Pritvorski centar u Gnjilanu**

Priština, dana 16 decembra 2019. godine

Cilj posete

Na osnovu člana 17. Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture (u daljem tekstu: „NMST“) Ombudsmana dana 13. novembra 2019. godine posetio je Pritvorski centar u Gnjilanu (u daljem tekstu: „PCG“). Svrha posete bila je procena napretka nadležnih organa u primeni preporuka NMST koje su dostavljene ovim izveštajem sa preporukama, dana 22. novembra 2018. godine.¹

Saradnja sa NMST-om tokom posete

Tokom posete NMST PCG-u, osoblje Korektivne službe i osoblje Departmana zdravstva zatvora pružili su monitoring ekipi punu saradnju. Ekipa bez odlaganja je imala pristup svim prostorijama PCG-a. Ekipi su dostavljene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka i omogućile intervjue sa osuđenim i pritvorenim licima, bez prisustva korektivnih službenika ili drugog osoblja

Fizičko zlostavljanje

NMST je tokom posete PCG-u intervjuisao značajan broj zatvorenika i osuđenika i nije primio nijednu žalbu na fizičko zlostavljanje ili prekomernu upotrebu fizičke sile od strane korektivnih službenika. Takođe nije primio nijednu žalbu na ponašanje korektivnih službenika što bi predstavljalo tretman koji nije u skladu sa poštovanjem ljudskog dostojanstva zatvorenika.

Tokom posete primećena je interaktivna i prijateljska komunikacija između korektivnog osoblja i zatvorenika. Takođe, NMST nije dobio od zatvorenika nijednu tvrdnju o korupciji. Štaviše, u ovom centru su smešteni i zatvorenici iz drugih nacionalnosti. NMST je primetio da nije bilo nijednog incidenta među zatvorenicima različitih nacionalnosti.

Preporuke NMST dostavljene izveštajem koji je objavljen dana 19 marta 2018. godine

- 1. Da Ministarstvo pravde obaveštava Ombudsmana u vezi sa planiranjem korišćenja nenaseljenog prostora u PCG.** S tim u vezi, NMST je primio službeno pismo ministra pravde u kome se objašnjavaju planovi za budućnost. Tokom ove posete, NMST je primetio da se broj zatvorenika povećao, da je PCG opremljen inventarom i korektivnim osobljem u skladu sa povećanjem broja zatvorenika.
- 2. Da se obaveštava Ombudsman u vezi sa stagniranjem u stvaranju prostora za montiranje stomatološke stolice.** Tokom posete, NMST je primetio da su stomatološke usluge sada dostupne zatvorenicima i ovaj nedostatak je otklonjen.
- 3. Da se obezbede kulturne, sportske i rekreativne aktivnosti za rehabilitaciju i ponovnu socijalizaciju zatvorenika.** NMST je primetio da, uprkos naporima nadležnih organa, prave aktivnosti koje bi služile pravilnoj resocijalizaciji zatvorenika i dalje ostaju u malom broju. NMST primećuje da, u vezi angažovanja pritvorenih lica u radu, član 199, stav 2, Zakonika o krivičnom postupku definiše kao u nastavku: *“Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru mogu da obavljaju rad koji je neophodan za održavanje reda i čistoće u njihovim prostorijama. U skladu sa mogućnostima institucije i pod uslovom da to ne šteti vođenju krivičnog postupka, licima u sudskom pritvoru se omogućava rad na aktivnostima koje odgovaraju njihovim fizičkim i psihičkim mogućnostima. Sudija za*

¹ NMST, Izveštaj sa preporukama o poseti Pritvornom centru u Peći, objavljen dana 22. novembra 2018. godine. Za više informacija vidi: <https://www.oik-rks.org/2018/11/22/raport-me-rekomandime-i-mekanizmit-kombetar-per-parandalimin-e-tortures-per-viziten-ne-qendren-e-paraburgimit-ne-peje/>

prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća odlučuje o tome u saglasnosti sa upravom pritvorske ustanove.”

Dok član 200, stav 1, ZIKS-a, u vezi sa angažovanja radom definiše kao u nastavku: *“Pritvorenik može da se angažuje na radu u radionici, radionici u ekonomskim jedinicama koje se nalaze unutar nadležne kazneno popravne ustanove, posle dobijanja saglasnosti od nadležnog suda.“*

Takođe, Pravila Mandele utvrđuju pravo pritvorenika da radi. U pravilu 116 Pravila Mandele izričito se naglašava: *“pritvoreniku treba pružiti mogućnost da radi, ali ne treba da se tarži od njega da radi. U slučaju da on/ona odluči da radi, on/ona treba da bude plaćena za to.”*

U izveštaju Evropskog Komiteta za sprečavanje torture (CPT) o poseti Republici Kosovo tokom 2015. godine, koji je objavljen 2016. godine, u vezi sa režimom za pritvorenike, CPT je izrazio zabrinutost jer uprkos naporima vlasti, pritvorenici većinu svog vremena provode u svojim ćelijama, osim dva sata šetanja dnevno, i gledanja TV i igranja karata.

U izveštajem, CPT je preporučio nadležnim vlastima Republike Kosova kao u nastavku: *„CPT ponavlja preporuku da se vlasti angažuju da povećaju aktivnosti izvan ćelija za pritvorenike u svim institucijama koje je CPT posetio, kao i u svim drugim institucijama Korektivne službe Kosova, gde je tako nešto prikladno.“*

Dalje CPT naglašava: *„što je duže traje period pritvora, to bi više trebalo da se razvije režim koji im se pruža. Takođe, treba da se preduzimaju radnje za povećanje broja osoblja, kada je to potrebno“.*

NMST smatra da na osnovu važećeg zakonodavstva, pravila Mandele i preporuka CPT-a nadležni organi treba da ulože napore za povećanje angažovanja zatvorenika van ćelije, ne samo u PCP-u, već i u drugim centrima pritvora, u meri u kojoj je to moguće.

4. Da se asfaltira deo neasfaltiranog puta koji bi mogao da prouzrokuje ozbiljne poteškoće tokom zimske sezone i tokom nevremenskih uslova za obavljanje rada u PCG u skladu sa ZIKS.

Jasno je za NMST da nije odgovornost Ministarstva pravde i Korektivne službe Kosova da asfaltiraju put, ali je obaveza ove dve institucije da ovo pitanje upućuju nadležnim vlastima. Teren na kome se nalazi PCG tokom zimske sezone i padavina mogu da otežaju rad institucije. Štaviše, ovaj deo puta do PCG može takođe da predstavlja i rizik za živote zatvorenika i korektivnog osoblja koji vrši njihov prevoze van ustanove. Tokom svoje poslednje posete NMST-u je primetio da uprkos naporima direkcije PCG nije bilo napretka u primeni ove preporuke NMST-a.

5. Da se PCG snabdeva materijalima potrebnim za rad. Tokom poslednje posete, NMST je obavešten da je bilo snabdevanja radnim materijalom za korektivne službenike i ostali deo osoblja PCG-a.

6. Da se instaliraju kamere sigurnosti koje pokrivaju vanjski deo paviljona i dvorišta u PCG. Tokom poslednje monitoring posete, NMST je obavešten da su sigurnosne kamere postavljene tamo gde ih nema, ali postoje brojni tehnički nedostaci u njihovom funkcioniranju. NMST smatra da ove tehničke nedostatke treba eliminisati jer se sigurnosne kamere u skladu s međunarodnim standardima o pravima zatvorenika smatraju

kao dodatne garancije protiv fizičkog maltretiranja i istovremeno kao garancija da osoblje bezbednosti neće biti lažno optuženi za fizičko maltretiranje.

7. Da se funkcionalizuje lift u delu gde se pružaju medicinske usluge

Tokom posete, NMST je obavešten da lift još uvek ne radi. NMST smatra da bi popravljanje lifta olakšalo pristup zatvorenicima sa invaliditetom i olakšalo rad medicinskog osoblja.

Tokom ove posete, NMST je primio zabrinutosti Direkcije zbog malog broja socijalnih radnika (trenutno samo jednog socijalnog radnika) na osnovu broja zatvorenika koji se povećao. Prema direkciji, procedure regrutovanja nisu uspele. **NMST smatra da je povećanje broja socijalnih radnika na osnovu broja zatvorenika, neophodno kako bi se zatvorenicima pružale adekvatne usluge.**

Na osnovu nalaza i zaključaka postignutih tokom posete, u skladu sa članom 135. stav 3, Ustava Republike Kosovo i člana 16, stav 4, Zakona 05/L019 o Ombudsmanu, Ombudsman preporučuje:

Ministarstvu pravde:

- **NMST ponavlja preporuku da se obezbede kulturne, sportske i rekreativne aktivnosti za rehabilitaciju i ponovnu socijalizaciju zatvorenika**
- **NMST ponavlja preporuku da asfaltira deo neasfaltiranog puta koji bi mogao da prouzrokuje ozbiljne poteškoće tokom zimske sezone i tokom nevremenskih uslova za obavljanje rada u PCG u skladu sa ZIKS**
- **Da poveća broj socijalnih radnika na osnovu broja zatvorenika.**
- **Da eliminiše tehničke nedostatke u radu sigurnosnih kamera.**
- **NMST ponavlja preporuku da se funkcionalizuje lift u delu gde se pružaju medicinske usluge.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo („Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici i Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da predstavi sva zatražena dokumenta i informacije u skladu sa zakonom“) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Vlasti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjem“) ljubazno Vas molim da nas obavestite o radnjama koje ste preduzeli ili planirate da preduzmete u vezi sa navedenim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman